ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

ΔΗΜΟΚΗΔΗΣ Ο ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ

Βίος καὶ κατορθώματα Δημοκήδευς τοῦ Κροτωνιάτου. Γιατρὸς στὴ δημοπρασία. Ἡ τραγωδία του μὲ τὸν Πολυκράτη. Ὁ Δημοκήδης στὴν Περσία. Πῶς ἐθεράπευσε τὸ Δαρεῖο. Ἡ χρυσὲς χειροπέδες. Τὸ τέχνασμα τοῦ διαβολογιατροῦ. Δεκαπέντε Πέρσαι στὴ φάκα. Τὸ σπειρὶ τῆς Βασίλισσας. Ὁ Δημοκήδης πολιτικὸς κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Στὴν ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἰατρικῆς εἶνε ἔνδοξο τὸ ὄνομα τοῦ Δημοκήδους. Γεννήθηκε ἀπὸ Ἕλληνας γονεῖς, στὴν Κρότωνα τῆς Ἰταλίας, μορφώθηκε ἄριστα, καὶ ἐπεδόθη στὴν Ἰατρική, στὴν ὁποία δὲν ἄργησε νὰ διακριθῆ. Ἡ ζωή του ὑπῆρξε μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἀλλόκοτες περιπέτειες. Ἐπειδὴ δὲν μποροῦσε νὰ ὑποφέρη τὸν ἰδιότροπο καὶ θυμώδη χαρακτῆρα τοῦ πατέρα του Καλλιφῶντος, ὁ Δημοκήδης ἔφυγε στὴν Αἴγινα, ὅπου ἐξασκοῦσε τὴν ἐπιστήμη του ὡς δημόσιος ἰατρός. Τόσο δὲ δείχτηκε ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους γιατρούς, ὥστε τὸ ἑπόμενον ἔτος οἱ Αἰγινῆτες τοῦ ἔκοψαν μισθὸ 600 δραχμὲς κάθε χρόνο. Ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθο ἔτος τὸν ἐμίσθωσαν οἱ Ἀθηναῖοι μὲ δέκα χιλιάδες δραχμές, καὶ τὸ ἑπόμενον ἔτος ὁ τύραννος τῆς Σάμου Πολυκράτης μὲ 12 χιλιάδες δραχμὲς τὸ ἔτος.

Στὴ Σάμο ὁ Δημοκήδης ἀπήλαυε μεγάλες δόξες καὶ τιμές. Ἡ χειρουργική του δεινότης τὸν εἶχε καταστήσει διάσημο. Ἔξαφνα ὅμως ἐν' ἀπροσδόκητο γεγονὸς παρὰ λίγο νὰ τὸν ρίξη σὲ φοβερὴ δυστυχία, ἂν δὲν τὸν ἔσωζε ἡ ἔκτακτη ἰατρική του πεῖρα : Ὁ ὕπαρχος τῶν Σάρδεων Ὀράτης ἐκάλεσε ἔξαφνα στὸ παλάτι του τὸν Πολυκράτη, γιὰ νὰ τοῦ δώση δῆθεν ἕνα μεγάλο ποσὸν νὰ ναυπηγήση ἰσχυρὸ στόλο. Ὁ Πολυκράτης, ποὺ εἶχε ζωηρὴ ἐπιθυμία νὰ γίνη θαλασσοκράτωρ, ἐπίστευε τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Ὀράτη καὶ πῆγε στὰς Σάρδεις μὲ πολλοὺς ὑπασπιστάς του καὶ τὸ γιατρό του Δημοκήδη. Ἀλλ' ἐκεῖ, ὁ Ὀράτης ἐδολοφόνησε τὸν Πολυκράτη καὶ μερικοὺς ἀπὸ τὴν ἀκολουθία του, τὸ Δημοκήδη ὅμως καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς κρατοῦσε φυλακισμένους. Ἀλλὰ δὲν ἄργησε κι' αὐτὸς νὰ τιμωρηθῆ γιὰ τὴν ἀδικία ποὺ ἔκανε στὸν Πολυκράτη. Τὸν κατήγγειλαν στὸ βασιλέα Δαρεῖο ὅτι σκέπτεται νὰ ἐπαναστατήση ἐναντίον του, καὶ ὁ Δαρεῖος ἔστειλε ἄνθρωπο καὶ τὸν ἐθανάτωσε.

Στὸ μεταξὺ αὐτὸ ὁ Δημοκήδης ἐστέναζε σιδεροδεμένος στὶς φυλακὲς, ὅταν ἔξαφνα συνέβη ἕνα ἐνιελῶς ἀπροσδόκητο γεγονός, ποὺ τὸν ἔσωσε ἀπὸ τὸ βέβαιο θάνατο.

Μιὰ μέρα, ποὺ ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος γυρίζοντας ἀπὸ τὸ κυνῆγι, ἐπέζεψε τόσο ἀπότομα ἀπὸ τ' ἄλογό του, ὥστε ἔπεσε κι' ἔπαθε ἕνα φοβερὸ στραγγυλισμα τοῦ δεξιοῦ του ποδός. Ἐκάλεσε ἀμέσως τοὺς διασημότερους γιατρούς, Πέρσας καὶ Αἰγυπτίους, ἀλλ' αὐτοὶ ὄχι μόνο δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν γιατρέψουν, ἀλλὰ γυρίζοντάς του τὸ πόδι δεξιὰ καὶ ἀριστερά, τοῦ τὸ ἔκαναν χειρότερα. Ἑπτὰ μέρες κι' ἑπτὰ νύχτες βασανιζότανε ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπὸ φριχτοὺς πόνους, εἶχε δὲ μάλιστα ἀρχίσει νὰ φοβᾶται ὅτι θὰ πεθάνη.

Ἐνῶ βρισκότανε σ' αὐτὴ τὴν ἀπελπισία ὁ Δαρεῖος, ἔμαθε ἀπὸ ἕναν ὑπασπιστή του ὅτι στὰς φυλακὰς τῶν Σάρδεων βρισκότανε ἕνας ἔξοχος Ἕλλην χειροῦργος, σιδεροδεμένος, ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ὀράτη. Ἔξαλλος ἀπὸ χαρὰ ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος διέταξε νὰ τοῦ φέρουν τὸ χειροῦργο. Σὲ λίγο ὁ Δημοκήδης ἦταν πλάγι στὸ κρεββάτι τοῦ βασιλέως, εἶδε τὸ πόδι του, ἐχρησιμοποίησε φάρμακα ἑλληνικά, καὶ κατώρθωσε καὶ τὴν ἀϋπνία τοῦ βασιλέως νὰ καταπαύση, καὶ τὸ πόδι του νὰ γιατρέψη πολὺ σύντομα.

Ὅταν ὁ Δαρεῖος, ὑγιὴς πειά, κατέβηκε ἀπὸ τὸ κρεββάτι, θέλησε νὰ δείξη τὴν εὐγνωμοσύνη του στὸν Ἕλληνα ἐπιστήμονα. Τοῦ ἐχάρισε λοιπὸν ἕνα σωστὸ μέγαρο, τὸν ἔκαμε ὁμοτράπεζό του καὶ τέλος κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς γυναῖκες του τοῦ προσέφερε ἀπὸ ἕνα πολύτιμο δῶρο. Τόση δὲ ἐπιροὴ ἀπέκτησε ὁ Δημοκήδης στὸ Βασιλέα Δαρεῖο, ὥστε κατώρθωσε νὰ σώση ἀπὸ τὸ θάνατο τοὺς Αἰγυπτίους γιατροὺς ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ γιατρέψουν τὸ πόδι τοῦ Βασιλέως. Ἐπίσης κατώρθωσε ν' ἀπελευθερώση καὶ τὸ μάντι Ἠλεῖο, ποὺ ἦταν κι' αὐτὸς ἀκόλουθος τοῦ Πολυκράτη καὶ κρατιόταν φυλακισμένος στὸ ἴδιο δεσμωτήριο μ' αὐτόν.

***

Ἦταν λοιπὸν εὐτυχέστατος ὁ Δημοκήδης, ἀλλ' ἡ ἰδέα ὅτι δὲν θὰ ξανάβλεπε τὴν πατρίδα του καὶ τοὺς συγγενεῖς του τὸν ἐβασάνιζε ὑπερβολικά, γιατὶ ὁ Δαρεῖος τοῦ ἐδώρησε κάποτε ἕνα ζευγάρι χρυσὲς χειροπέδες, θέλοντας νὰ σημάνη μ' αὐτὲς ὅτι ὁ Δημοκήδης θὰ ἦταν στὸ ἑξῆς εὐτυχής, ἀλλ' ἀναγκασμένος νὰ ζῆ διαρκῶς στὴν Περσία, ὡς *βασιλικὸς ἰατρός*. Ἀπὸ τότε φοβερὴ νοσταλγία ἐδάγκωνε νύχτα - μέρα τὴν ψυχὴ τοῦ Δημοκήδη. Δὲν ἐσυλλογιζότανε, παρὰ πῶς νὰ κατορθώση νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὴν Περσία.

***

Ἔξαφνα συνέβη τ' ἀκόλουθο γεγονός :

Στὸ δεξιὸ μαστὸ τῆς ὡραιοτέρας γυναικὸς τοῦ Δαρείου, τῆς Ἀτοσσας, βγῆκε ἄξαφνα ἕνα ἐξόγκωμα, τὸ ὁποῖον ἡ Βασίλισσα, στὴν ἀρχή, δὲν ἤθελε νὰ πῆ οὔτε στὸν ἄντρα της. Ὅταν ὅμως γίνηκε σπειρὶ καὶ ἄνοιξε, οἱ πόνοι τὴν ἀνάγκασαν ν' ἀφήση κατὰ μέρος τὴ ντροπὴ καὶ νὰ στείλη νὰ καλέση τὸ Δημοκήδη,ποὺ ἐγνώριζε τὴν ἰατρική του δεινότητα ἀπὸ τὸ πάθημα καὶ τὴ θεραπεία τοῦ συζύγου της.

Μόλις ἦρθε ὁ Ἕλλην γιατρὸς καὶ ἐξήτασε τὸ νόσημα, ἐδήλωσε ὅτι γρήγορα θὰ ἐγιάτρευε τὴ Βασίλισσα, ἂν αὐτὴ ἔδινε ἔνορκη ὑπόσχεση, ὅτι θὰ ἐκτελοῦσε προθύμως μιὰ θερμὴ παράκλησή του. Ἡ Ἀτοσσα ὡρκίστηκε νὰ κάνη ὅ,τι τῆς ζητήση ὁ γιατρός, καὶ ὁ Δημοκήδης σὲ λίγες μέρες τὴν ἐγιάτρευψε...

Ἀνέκφραστη ἦταν πειὰ ἡ χαρὰ τῆς ὡραίας Βασίλισσας, καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη της στὸ Δημοκήδη μεγάλη. Τότε ὁ Ἕλλην γιατρὸς τῆς εἶπε ὅτι ἡ ἐπιθυμία του ἦταν νὰ εἰσαχθοῦν στὸ παλάτι ὡς θεραπαινίδες κορίτσια ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ μάλιστα Ἀργεῖες, Λακεδαιμόνιες, Ἀθηναῖες καὶ Κορίνθιες ποὺ ἦταν καὶ ὡραιότερες ἀπ' ὅλες.

— Καλά, καὶ πῶς θὰ γίνη αὐτό ; ρώτησε μὲ ἀπορία ἡ Ἀτοσσα. Ποῦ θὰ τὶς βροῦμε ;

— Ἀρκεῖ νὰ πείσης τὸ Βασιλέα νὰ ἐκστρατεύση ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Θὰ σκλαβώση πολλές ! ἀπάντησε ὁ πονηρὸς Δημοκήδης ποὺ εἶχε τὸ σχέδιό του.

Ἡ Ἀτοσσα μίλησε στὸν ἄντρα της καὶ τὸν ἔπεισε ν' ἀναβάλη τὴν ἐκστρατεία ποὺ μελετοῦσε ἐναντίον τῶν Σκυθῶν, καὶ νὰ κινηθῆ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.Ὁ Δαρεῖος ἀπεφάσισε νὰ στείλη, ὑπὸ τὴν ὁδηγία τοῦ Δημοκήδη, δεκαπέντε ἐπισήμους Πέρσας γιὰ νὰ κατασκοπεύσουν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος.Κρυφὰ ὅμως τοὺς διέταξε νὰ προσέχουν καὶ τὸ γιατρό, γιὰ νὰ μὴ τοὺς ξεφύγη.

Ἔπειτα ὁ Δαρεῖος ἐκάλεσε τὸν ἴδιο τὸ Δημοκήδη, τοῦ ἀνεκοίνωσε τὸ σχέδιά του, τοῦ παρήγγειλε νὰ πάρη μαζύ του ὅλα τὰ πολυτελέστατα ἔπιπλα τοῦ μεγάρου ποὺ τοῦ εἶχε δωρήσει, γιὰ νὰ τὰ χαρίση στὸν πατέρα του καὶ στοὺς ἀδελφούς του, ἀφοῦ μετὰ τὴν ἐπιστροφή του στὰ Σοῦσα θὰ τοῦ ἐδώριζε ἄλλα ὡραιότερα καὶ πλουσιώτερα.

— Ἐκτὸς αὐτῶν,ἐπρόσθεσε ὁ Βασιλεύς.θὰ σὲ συνοδεύη στὸ ταξεῖδι κ'ἕνα φορτηγὸ πλοῖο γεμᾶτο διάφορα πλούσια δῶρα γιὰ τοὺς φίλους σου καὶ τοὺς συγγενεῖς σου.

Ὅλ' αὐτὰ ἐχαροποίησαν πολὺ τὸ Δημοκήδη γιατὶ ἐπέτυχε τὸ σχέδιό του μὲ τὸ ὁποῖο θὰ ξανάβλεπε τὴν ἀγαπημένη του Ἑλλάδα, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴ δώση στὸ Βασιλέα τὴν παραμικρὴ ὑποψία, ἀρνήθηκε νὰ πάρη μαζύ του τὰ ἔπιπλα τοῦ μεγάρου του, λέγοντας ὅτι προτιμᾶ νὰ τὰ ξαναβρῆ στὸ γυρισμό του, ὅπως ἦταν. Ἐδέχθη ὅμως τὰ πολύτιμα δῶρα, ποὺ ἦταν φορτωμένα στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ τὰ μοιράση στοὺς φίλους του καὶ τοὺς συγγενεῖς του «*καὶ νὰ δείξη σ' αὐτοὺς πόσο γενναιόδωρος καὶ πόσο πλούσιος ἦταν ὁ Μέγας Βασιλεὺς τῶν Περσῶν*».

***

Ὅταν ἐτελείωσε ἡ συνομιλία αὐτή, οἱ δεκαπέντε ἐπιφανεῖς Πέρσαι καὶ ὁ Δημοκήδης κατέβηκαν στὴ Σιδῶνα τῆς Φοινίκης, καὶ ἀπὸ κεῖ, μὲ δυὸ τριήρες καὶ τὸ φορτωμένο δῶρα πλοῖο, ἔπλεαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα. ἐξετάζοντες στὸ μεταξὺ ὅλα τὰ ἐπίκαιρα παράλια, μέχρις ὅτου ἔφτασαν στὸ Τάραντα τῆς Ἰταλίας. Ἀλλ' ἐκεῖ, μὲ μιὰ πανουργία τοῦ Δημοκήδη, οἱ Πέρσαι συνελήφθησαν καὶ ἐρρίφθησαν ὡς κατάσκοποι στὰς φυλακὰς κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως τῶν Ταραντίνων Ἀριστοφιλίδη. Ἔπειτα, ὁ Δημοκήδης, μὲ τὸ δωροφόρο πλοῖο, ἐσυνέχισε τὸ ταξεῖδι του καὶ ἔφτασε στὴν πατρίδα του, στὴν Κρότωνα. Ὕστερα δὲ ἀπὸ λίγον καιρό, ὁ Ἀριστοφιλίδης, ἀφοῦ βεβαιώθηκε ὅτι ὁ Δημοκήδης εἶχε φτάσει στὸν τόπο του καὶ δὲν διέτρεχε πειὰ κανέναν κίνδυνο, ἀπελευθέρωσε τοὺς φυλακισμένους Πέρσας, οἱ ὁποῖοι ἐπῆγαν καὶ αὐτοὶ στὴν Κρότωνα καὶ μὲ ἀπειλὰς ζητοῦσαν ἀπὸ τὸ βασιλέα τῆς χώρας τὸν Δημοκήδη, ἀφήνοντας νὰ ἐννοηθῆ ὅτι ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος δὶ' ν θάφηνε ἀτιμώρητη μιὰ τόσο μεγάλη προσβολή. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ βασιλεὺς τῆς Κρότωνος δὲν παρέδινε τὸν Ἕλληνα γιατρό, οἱ Πέρσαι ἀναγκάστηκαν νὰ φύγουν γιὰ τὴν πατρίδα τους.

Ἔτσι ὁ Δημοκήδης ἐγκαταστάθηκε στὸν τόπο του.

Ἀλλὰ κι' ἐκεῖ δὲν ἔμεινε ἥσυχος. Ἄρχισε ν' ἀνακατεύεται στὴν πολιτική, ἔλαβε μέρος στὴν ἐξέγερσι ἐναντίον τῆς λεγομένης «Πυθαγορείου Ἀριστοκρατίας» καὶ σὲ μιὰ ἐλιματηρὴ σύρραξι ἔπεσε νεκρός.

τὰ χέρια καὶ νὰ παραλάβη τ' ὡρολόγι του.Μὲ βροντερὴ φωνὴ τοῦ εἶπε:

— Ὡς τώρα κανεὶς δὲν ἔβαλε χέρι ἀπάνω μου, κ' ἐνόσῳ εἶμαι ζωντανὸς κανεὶς δὲν θὰ μ' ἀγγίξη !..Πίσω, δήμιε !..

Ἔπειτα, μὲ σταθερὸ πόδι, ἀνέβηκε στὸ βάθρο τῆς ἀγχόνης, ἔβαλε τὴ θηλειά του γύρω ἀπὸ τὸ λαιμό του, ἔκανε τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, καὶ δίνοντας μιὰ κλωτσιὰ στὸ βάθρο παρέδωσε τὸ πνεῦμα του στὸν Κύριο !

Τὶς λεπτομέρειες αὐτὲς, τοῦ θανάτου τοῦ ἡρωϊκοῦ Ἱεράρχη, διηγήθηκε ἀργότερα ὁ ἴδιος ὁ δήμιος σὲ μερικοὺς χριστιανούς. Γιατὶ ὁ δήμιος—ὁ ὁποῖος καταγότανε ἀπὸ χριστιανοὺς καὶ εἶχε ἐξαναγκασθεῖ νὰ γείνη δήμιος γιὰ νὰ γλυτώση τὴ ζωή του—μετανοημένος, ἐγύρισε στὴ χριστιανικὴ πίστι, βρῆκε ἄσυλο στὰ Πατριαρχεῖα καὶ διηγήθη τ' ἀνωτέρω θλιβερὰ γεγονότα.

Ἔτσι λοιπὸν ἔζησε καὶ ἀπέθανε ὁ ἡρωϊκὸς Ἱεράρχης Γρηγόριος, τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία χαρακτηρίζει μὲ τὸν τιμητικὸν τίτλο : «*Ὁ Μέγας Δέρκων*».